

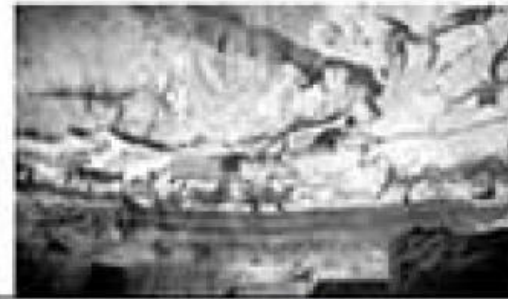
پیش از تاریخ

غار آلتامیرا، اسپانیا

جزئیات نقوش تالار شیران، غار لاسکو

غار لاسکو، تالار شیران، فرانسه

دولمن های دوره نوسنگی، انگلستان

مجموعه چاتال هویوک، آناتولی ترکیه

تندیس ونوس ویلندورف، اتریش

وضعیت کنونی استون هنج

طرح بازسازی بنای استون هنج

استون هنج، سالزبری، انگلستان

در اواخر سده نوزدهم میلادی "تامسن" دانشمند دانمارکی برحسب ماده اساسی به کار رفته

در ساخت ابزار و طبقه بندی مکشوفات باستان شناسی، نظریه اعصار سه گانه را به صورت "عصر

حجر(دوران سنگ)؛ عصر مفرغ؛ عصر آهن" مطرح ساخت.

دوران قبل از تاریخ (عصر حجر)

✓ دوران قبل از تاریخ (عصر حجر) (۳۲۰۰۰ قبل از میلاد):
X. دوران پارینه سنگی (دیرینه سنگی، سنگ قدیم یا عصر حجر قدیم)
بدون پیشرفت خاص، زندگی در غار و تنها راه امرار معاش شکار

دوران قبل از تاریخ (عصر حجر)

۲. دوران میانه سنگی (سنگ میانه ۸۰۰۰-۶۰۰۰ ق.م)

پایان عصر یخبندان، ابزار سنگی، کشف آتش، تنها راه امرار معاش شکار

معماری پیش از تاریخ

✓ اولین سکونتگاه های انسان.....

- اولین سکونتگاه های غاری در ایران به هزاره هشتم قبل از میلاد:

غار هوتو (نزدیک شهر بهشهر در استان مازندران)

غار کمر بند (نزدیک شهر بهشهر در استان مازندران)

«نقاشی روی دیوار»

معماری پیش از تاریخ

غار کمر بند واقع در همسایگی غار هوتو

تصویری از دهانه بالا و پایین غار هوتو از درون غار

پارینه سنگی

نقاشی بر دیواره غارها و کنده کاری روی سنگ از هنرهای این دوره است که نمونه هایی از آن را می توان در غار **آلتامیرا** در اسپانیا و غارهای **فون دو گوم** و **لاسکو** در فرانسه و همچنین در ایران در غارهایی مانند **هومیان لرستان** و نیز در غارهایی در **مازندران** دید.

علت ترسیم این نقاشی ها

- ۱- حیوان را همیشه در اختیار خود داشته باشند.
- ۲- افراد همزیست در شکار دسته جمعی بر جانورانی که غذای اصلی شان را تامین می کرد چیره شود.
- ۳- می خواستند با مکرر ساختن تصاویر جانوران بر صخره ها تعداد آنها را بیشتر و نسلشان را بارورتر کنند.

نقاشی‌های روی دیوار غار

آلتامیرا در اسپانیا (۱۵۰۰۰ ق.م)

غار لاسکو در فرانسه (۱۵۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ ق.م)

Why did they paint in the caves? What do the paintings mean?

To show what animals existed in that time.

Instructions on how to hunt.

The cave was used for religious ceremonies.

The paintings were for good luck in hunting.

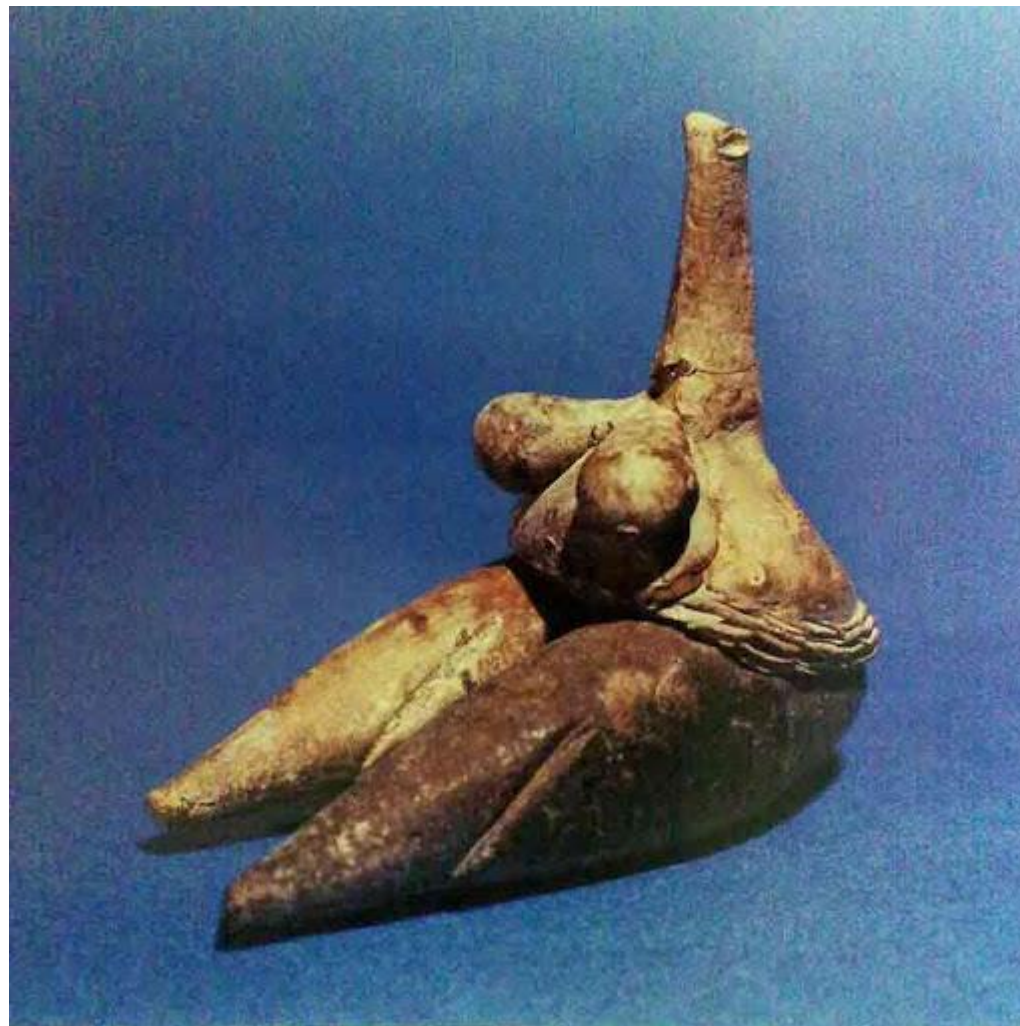
دوران سنگ - دیرینه سنگی - غار شووه

پیکره "ونوس ویلندورف" که در اتریش کشف شد و حدود ۱۱ سانتیمتر بلندی اوست، با قدمت حدود ۱۰ تا ۱۵ هزار سال پیش از میلاد قدیمی ترین اثر پیکره سازی جهان است.

ونوس ویلندورف (اتریش)

پیکره الهه‌ی نشسته از چاتال هویوک (۵۹۰۰ پیش از میلاد/آناتولی)

دوران سنگ - دیرینه‌سنگی - انسان سر گربه‌ای

پیشینه : حدود ۳۰۰۰۰ تا ۲۸۰۰۰ پیش از میلاد

مکان : هولهن‌اشتاین - اشتادل ، آلمان

بلندا : ۲۹/۵ سانتی متر

جنس : عاج ماموت

شرح : این تندیس یکی از نخستین نمونه‌های ک
می‌باشد.

غارهای مهم ایران

✓ دیگر غارهای مسکونی در ایران:

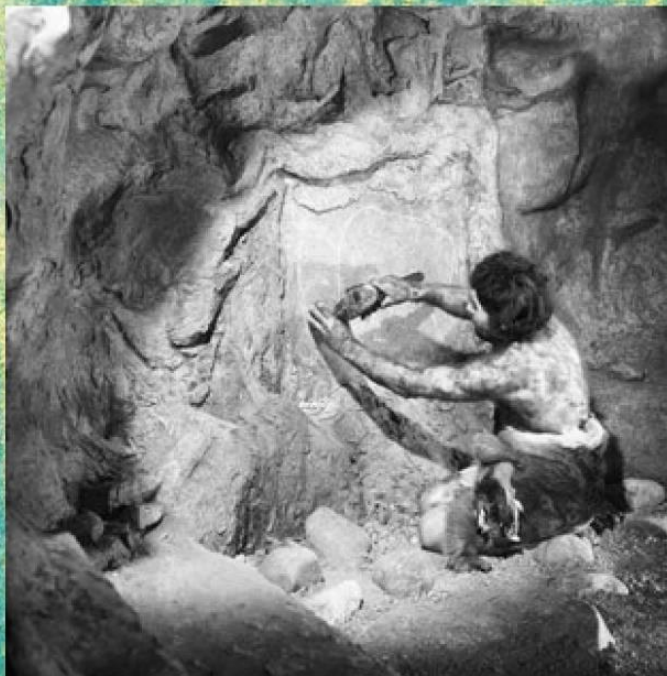
- تپه زاغه در نزدیکی قزوین
- تپه گنج دره در نزدیکی شهرستان هرسین
- تل آسیاب در نزدیکی کرمانشاه
- تپه گیان در نزدیکی نهاوند
- تپه علی کش در دهلران خوزستان دوره نوسنگی

غارهای مهم دیگر جهان

✓ غارهای مهم دیگر جهان که در آنها نقاشی هایی از انسان های اولیه بدست آمده:

- فون دو گوم در فرانسه
- کاپ پلان در فرانسه
- میرملاس در لرستان
- نیو در فرانسه
- دکن در هند
- غار سه برادر در فرانسه

نقاشی‌های روی دیوار غار

✓ نقاشی‌ها در دهانه غارها ترسیم نشده‌اند یعنی جایی که روشنایی وجود داشته بلکه در قسمت‌های داخلی غارها ترسیم شده‌اند که نشانه‌تری از بودنی نقاشی‌ها نیست.

✓ مهمترین وسایل بشر اولیه برای نقاشی کردن:

- سنگ‌های نوک تیز برای خراش دادن
- خاک‌های ریز و رنگی مثل خاک سرخ و گل‌آخرا که آنها را با چربی جانوران ترکیب می‌کردند و بعد استفاده می‌کردند
- دوده زغال که آن را نیز با چربی جانوران مخلوط می‌کردند
- استخوان‌هایی که روی دیوار آهکی می‌کشیدند

نقاشی‌های روس دیوار غار

- ✓ ویژگی مشترک تمامی تصاویر
- موضوع اکثر نقاشی‌ها حیوانات
- نقاشی حالت رئال و واقعی و طبیعت‌گرا
- عمق نمایی و پرسپکتیو اولیه (مثلاً پای چپ جانوردان را تاریک‌تر می‌کشیدند تا پای راست آنها که جلوتر احساس شود)
- ترکیب بندی و تناسب رعایت شده

دوره نو سنگی در جهان و ایران

بناهای سنگی : دولمن

دولمن به نوعی از بناهایی با تخته سنگ های عظیم و بدون استفاده از ملات می گویند.

معمولا به عنوان مقبره مردگان مورد استفاده قرار می گرفته

بناهای سنگی : کروملیج یا کروملک

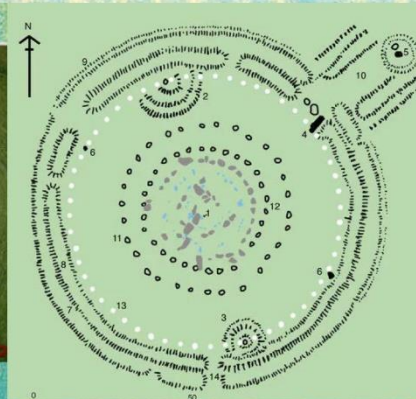

کروملیجها ساختمانهایی دایره وار بودند
که برای نیایش-عبادت - قربانگاه و
همچنین پیش بینی های نجومی مورد
استفاده قرار میگرفتند

بناهای سنگی: استون هنج

مکان: سالزبوری در جنوب انگلیس

- دایره ای به قطر ۱۰۰ متر با ۱۲۰ قطعه سنگ یکپارچه به ارتفاع ۵ متر
- به عنوان رصد خانه مورد استفاده قرار می گرفته

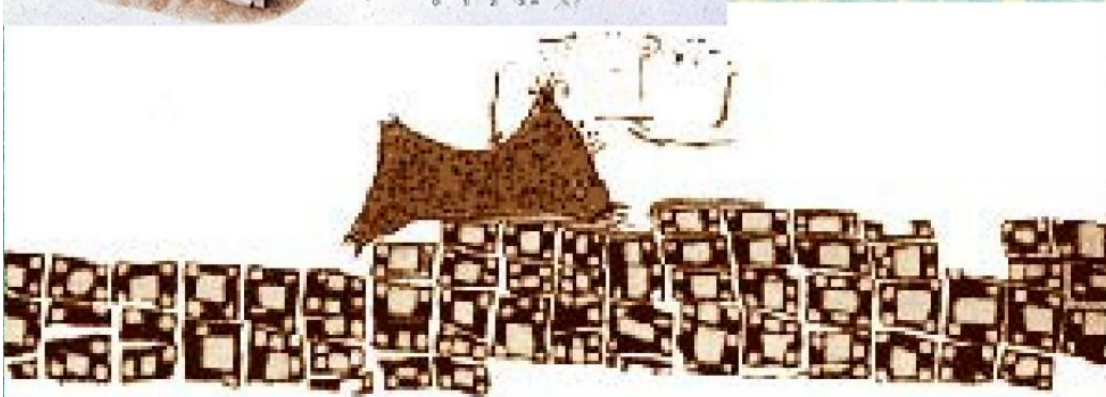
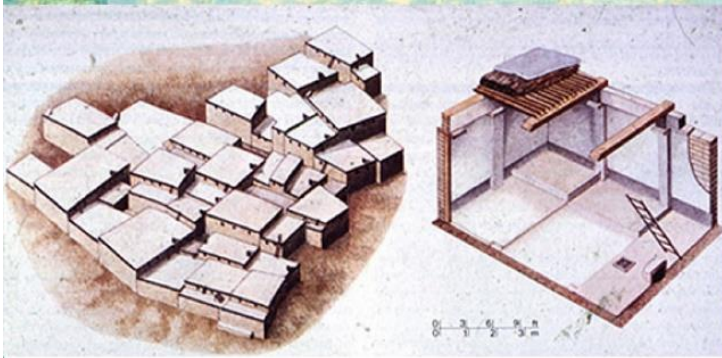
آثار دوره نوسنگی

X. شهرهای مسکونی ۲. معابد و مقابر

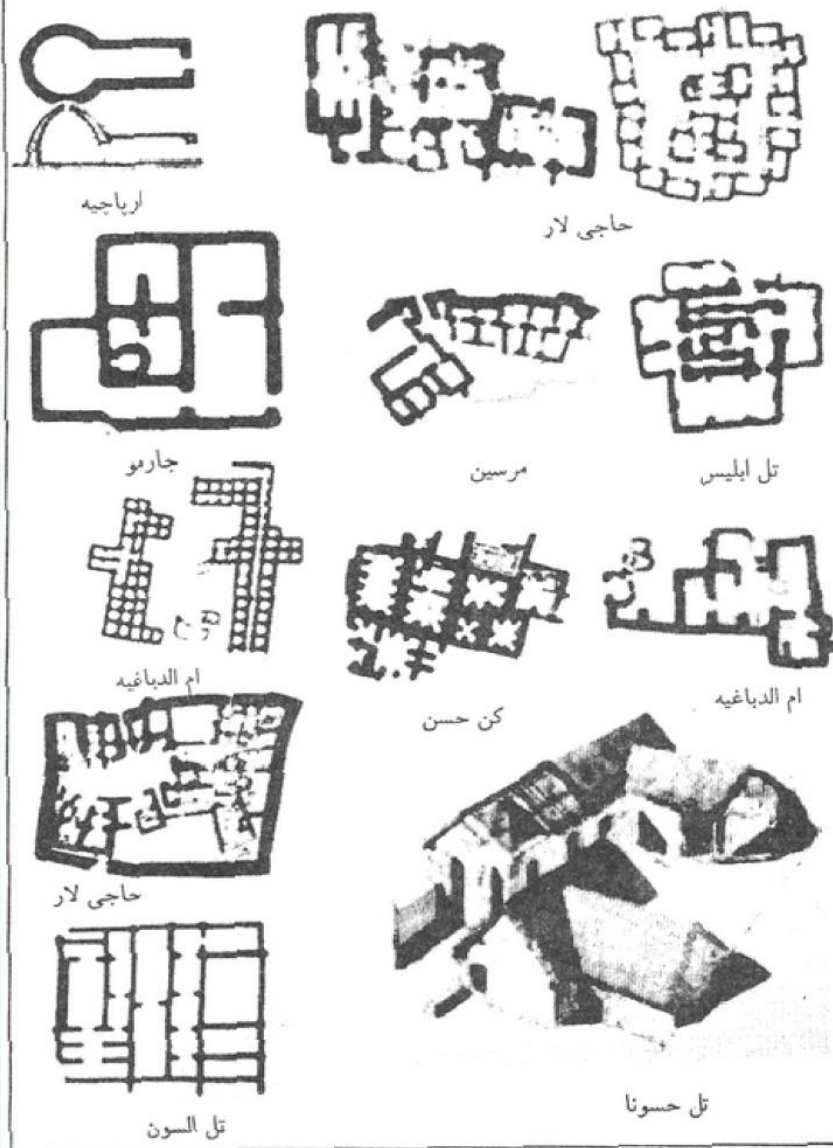
آثار دوره نوسنگی جهان

✓ چاتال هیوک در آناتولی (ترکیه)

- نخستین تلاش بشر برای پی ریزی زندگی بشری
- به مانند یک دژ دفاعی
- خانه ها بهم چسبیده و بدون کوچه و خیابان
- از پشت بام به هم راه دارند
- نقشه نظری یا غیر تجربی
- ...

نمونه پلان هایی از سکونتگاه های دوره نوسنگی

آثار دوره نوسنگی جهان

✓ اریحا در اردن

- یکی از شهرهای قدیمی خاورمیانه در دره رود اردن
- خانه های خشتی بر پی های سنگی مدور یا بیضی شکل
- نخستین استحکامات سنگی جهت حفاظت از ثروت
- خندقی عریض و سنگی
- دیواری به قطر یک متر و نیم
- ...

یکجانشینی در دوره نوسنگی

- نخستین آثاری که از انسان ابزار ساز به دست آمده است متعلق به حدود ۴۰۰۰۰ سال قبل است.
- بعد از شکل گیری دوران نوسنگی در جهان کم کم روستاها و شهرها بوجود آمدند. کهن ترین منطقه ای که آثار ساختمانی ساخت بشر ایجاد شده، خاورمیانه لوده است که گهواره تمدن های بشری نامیده شده است.
- معماری در دوره نوسنگی پیشرفت زیادی کرد (تبدیل گل طبیعی به خشت به عنوان خشت پخته)

دوران قبل از تاریخ (عصر حجر)

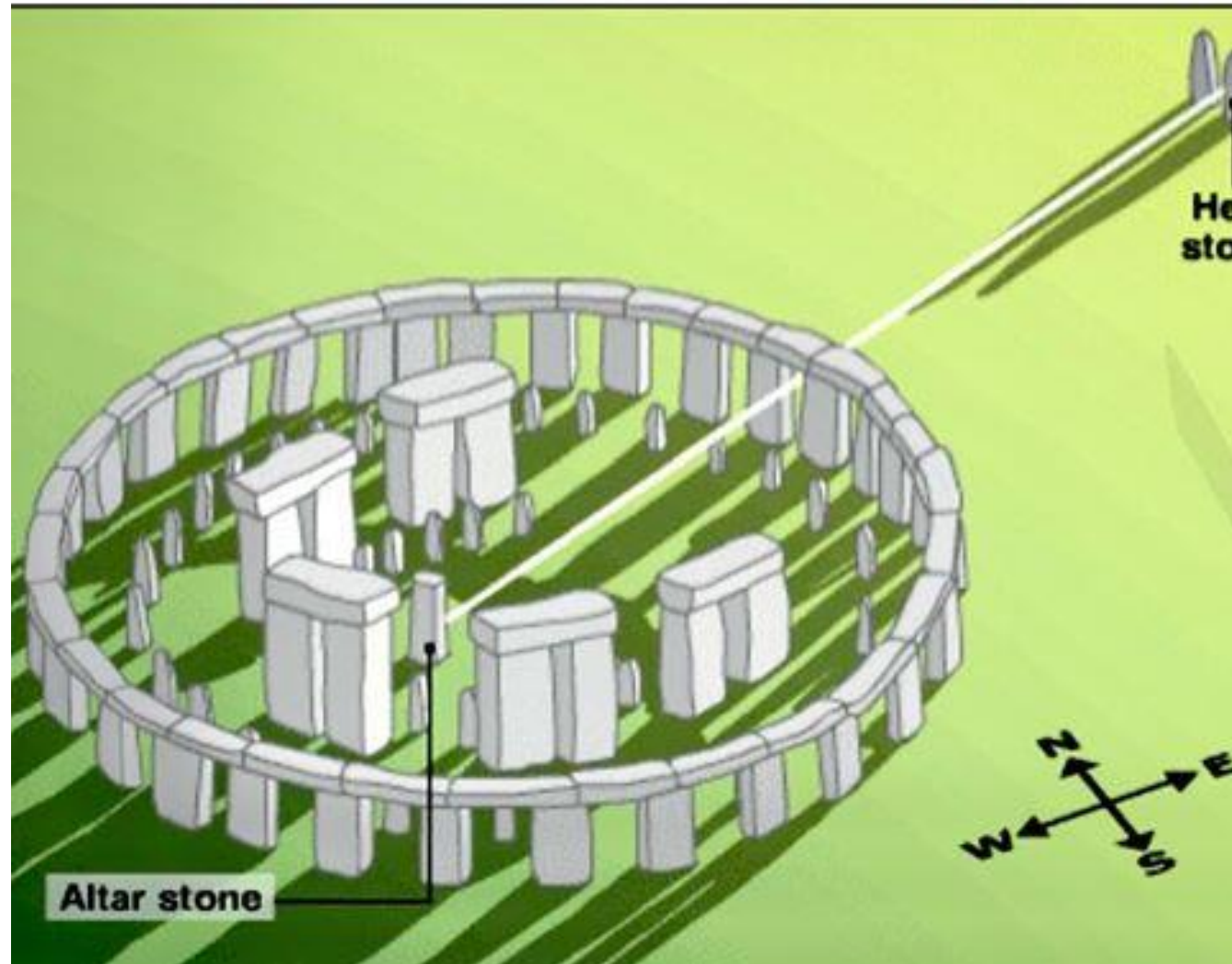
۳. دوران نوسنگی (سنگ جدید یا عصر حجر جدید)

- معروف به «انقلاب نوسنگی»، تسلط انسان بر محیط، دوره جدایی بشر از طبیعت، رو آوردن به تغییر محیط و ایجاد ساختمان ها
- امرار معاش از شکار گری به کشاورزی و دامداری
- اولین نشانه یکجانشینی

دوره نوسنگی اروپا، دیرتر از آسیا و در حدود ۴۰۰۰ قبل از میلاد شروع شد. در اروپا دهکده‌هایی مشابه آسیای جنوب غربی به وجود نیامد، اما از این دوره، ساختمان‌های سنگ افراشت بزرگ و حیرت‌آوری باقی مانده است. ساختمان‌هایی که از قطعات بزرگ سنگ‌های مسطح که هیچ ملاطی ندارند، درست شده‌اند. یکی از مشهورترین آنها استون‌هنج (Stonehenge در انگلستان است. این ساختمان، دایره‌ای وسیع از تخته سنگ‌هایی است که به فواصل مساوی از یکدیگر به طور عمود بر زمین نصب شده و روی آنها تخته سنگ‌های افقی قرار داده شده و در میان آنها دو دایره کوچک‌تر ایجاد شده و در مرکز آن یک قطعه سنگ بزرگ قرار دارد این مجموعه درست مقابل با نقطه‌ای از آسمان است که در روز اول انقلاب صیفی (روز اول تیرماه) خورشید از آن طلوع می‌کند. این مجموعه بیانگر یک رصدخانه در ارتباط با گردش خورشید است.

دوران سنگ - نوسنگی - درشت سنگ‌ها (استونهنج)

آثار سفالگری دوره نوسنگی در منطقه های مختلف با اندک زمانی تفاوت به ظهور رسیده اند:
در بین النهرین و جنوب غربی ایران از هزاره هفتم پیش از میلاد؛ در مصر از هزاره پنجم
پیش از میلاد؛ در اروپا از اواخر هزاره پنجم پیش از میلاد؛ در چین از هزاره چهارم پیش از میلاد.
اولین تزیینات روی سفالها از طرحهای دایره ای و مارپیچ بودند که با انگشت یا وسیله دیگری
روی گل نرم سفالها نقش می شدند.

در بین فرهنگهای نوسنگی در نواحی مختلف اروپا مهمتر از همه ۳ تمدن "دانوبی؛ دریاچه نشین
ها؛ مگالیتیک" هستند.

- "تمدن دانوبی" قدیمی ترین تمدن نوسنگی اروپاست. چون آثار این تمدن در رسوبات رودخانه ای در فرانسه و سراسر کرانه های دانوب کشف شده به "تمدن دانوبی" شهرت یافته است.

- مهاجرانی در شمال فرانسه، انگلستان و سوییس مستقر شدند که به نام "دریاچه نشینان" شهرت یافتند. این انسان ها به منظور جلوگیری از تجاوز احتمالی دشمنان و مهاجران، با استفاده از ستون های چوبی و تخته های پهن، دهکده ها و منازل خود را با مهارت روی دریاچه ها بنا نهاده و به اصطلاح روی آب زندگی می کردند. کشف دانه های کتان و دستگاه نساجی حاکی از آن است که خالقین فرهنگ دریاچه نشینان از الیاف کتان لباس هایی برای خود تهیه می کردند لذا نخستین "نساجان اروپایی" بوده اند.

- ساختمان های درشت سنگ (خرسنگ یا مگالیتیک) تقریباً در ۳ هزار سال پیش از میلاد در اروپای غربی به ظهور می رسند و نخستین نمونه های این ساختمان ها در کنار نخستین دهکده های اسکان یافته در جنوب اسپانیا و پرتقال یافت شده اند. از اواخر دوران نوسنگی در اروپا نیز بقایای معماری معروف به "خرسنگی" در کارناک و سالزبوری (به ترتیب در کشورهای فرانسه و انگلستان) بر جای مانده است. هدف از معماری خرسنگی، احتمالاً بنای پرستشگاهی بوده که برای برپا داشتن آیینی مبتنی بر خورشیدپرستی ایجاد می شده است.

- از حدود ۱۰،۰۰۰ سال پیش از میلاد مجددا شرایط آب و هوایی در بعضی مناطق جهان تغییر کرد و هوا گرمتر شد و انسان‌ها زندگی در غارها و پناه گاه‌ها را ترک و زندگی در دشت‌ها را آغاز کردند و دوره پارینه سنگی به تدریج خاتمه یافت و انسان دوره تازه ای از زندگی خود را شروع و شیوه هنری جدیدی بنا نهاد. این دوره تازه عهد **نوسنگی** یا عهد **دهکده نشینی** نامیده شد.

- دوره نوسنگی دومین دوره از ادوار تاریخ تحول زندگی انسان است. این نامگذاری به این علت است که انسان در آغاز این دوره نه تنها در ساخت ابزارهای سنگی تحولی به وجود آورد و آنها را کارآمدتر کرد، بلکه کم کم زندگی مبتنی بر شکار و گردآوری غذا را ترک و زندگی کشاورزی و دامپروری را آغاز کرد.

- در فاصله ۱۰،۰۰۰ تا ۶۰۰۰ پیش از میلاد گروه‌های انسانی ساکن در دامنه‌های زاگرس، جنوب آناتولی (ترکیه) و فلسطین (سوریه و اردن) کاشت گندم و جو و پرورش گوسفند را فرا گرفتند و نخستین دهکده‌های عصر نوسنگی در نقاطی از ایران، عراق، ترکیه و فلسطین شکل گرفتند.

در بین النهرین، پس از دوره نوسنگی و در اوایل هزاره چهارم پیش از میلاد دوره "مس و سنگ" شکل گرفت و پس از مدت زمانی اندک، فلز مفرغ که از ترکیب مس و قلع بدست می آمد موجبات ظهور "عصر مفرغ" را آفرید.

منابع:

۱. حاتم ، غلامعلی .آشنایی با تاریخ هنر ۱. انتشارت پیام نور
۲. گامبریچ ،ارنست. تاریخ هنر. ترجمه علی رامین